

CIJENA lista: U pretplati za godinu god. K 48.— za polugodišnje K 24.— za tromjesečno K 12.— mjesečno K 4.— u maloprodaji 16 st. pojedini broj 0,61. ASI primaju se u napravi lista trg Gustoza 1

godine IV.

Savez s Njemačkom.

Svibanjski broj socijalno demokratske smotre „Kampf“ iznosi u okviru polemičnog članka pod naslovom „Njemačka i mi“ historijat postanka njemačko-austrijskog saveza i pr omjene, koje je tijekom 9 godina svog opstanka doživio. — Saveznički ugovor, koji je bio potpisan 7. listopada 1897., u načelu je zričito, da se saveznici obavezuju na uzajamnu pomoć sa svakom vojnom silom i na zajedničko sklopljenje mira, bude li jedan od dvojice napadnut sa strane Rusije. Kod pregovaranja u Gasteinu bilo je Bismarck da nagovori Austro-Ugarsku, neka sklopi sveopći savez i za slučaj, da bi koja druga sila napala na jednog od saveznika. Austro-Ugarska je otклонila ovaj predlog, pošto nije bila voljna da priteče Njemačkoj u pomoć protiv Francuske. Tako je ostala klauzula, koja određuje, da se savezničke sile obavezuju, za slučaj, da bi jedna od njih napala druga vlast osim Rusije, najmanje na dobrohotnu neutralnost. Ali također Njemačka nije bila sklon liberalnoj interpretaciji savezničkog ugovora, što se pokazalo za vrijeme bugarskih nemira godine 1886. do 1888., kad je prijetila austro-ugarsko-ruska vojna; tada je Bismarck zastupao stanovište, da Njemačka nije obvezana, da zastupa austrijske interese na Balkanu te izjavio, da se neće niti zauzeti za austrijske težnje, pošto je za Njemačku bez vrednosti, što će iz Bugarske biti. Grof Kalnoky priznao je, da je ovo tumačenje ispravno. Dok je spor još trajao, sklopio je Bismarck tajni uzajamno zaštitni ugovor sa Rusijom (Rückversicherungsvertrag), za kojega nije ni Austrija ništa znala, koji je prema kasnijim saopćenjima Bismarcka obvezivao Rusiju i Njemačku na dobrohotnu neutralnost, za slučaj da bi jedna od objiju sila bila napadnuta od treće vlasti. Rusiji je osim toga bila zajamčena slobodna ruka u Bugarskoj i u Carigradu.

Dok je Bismarcku ležalo na srcu, kako se ne bi prekinula „čica sa Petrogradom“ promijenio je car Vilim II. ovu politiku time, što godine 1890. nije obnovio taj uzajamni zaštitni ugovor sa Rusijom, pošto se je u ono doba bio približio Engleskoj, koja je tada bila najveća protivnica Rusije. Rezultat tog približenja bio je ugovor, što se je iste godine sklopio, a kojim je Njemačka dobila u zamjenu za Sansibar otok Helgoland. Posljedica tog dogovora između Njemačke i Engleske bila je, da se je Rusija približila Francuskoj te skloplila s tom državom godine 1891. rusko-francuski savez. Radi toga bila je Njemačka ugrožena na istoku i na zapadu te se je morala uže priključiti Austro-Ugarskoj. Njemačko-englesko prijateljstvo nije međutim trajalo dugo.

Već godine 1895. sastale su se Rusija, Njemačka i Francuska te su s mladm u Simonoskiju prisilile Japansku, neka se odrede aneksijom; time je bio Japan bačen u naručaj Engleske.

Time što se je Njemačka zauzela za Rusiju, koja je dobila Port Artur, dok si je ona stekla Kiau-Čau, započelo je neprijateljstvo između Njemačke i Engleske, koje je od sada naprijed davalo obilježje čitavoj svjetskoj politici. Uslijed prijateljstva između Njemačke i Rusije promijenilo se također sadržaj austro-njemačkog saveza, pošto Rusija, koja je bila vezana na skrajnom istoku, nije mogla pomisliti u Evropi na agresivnu politiku. Austrija nije se usudila provoditi aktivnu politiku na Balkanu, jer nije mogla računati sa njemačkim savezništvom protiv Rusije. Posljedica je toga bio sporazum između Austrije i Rusije, koje su već u grčko-turskom ratu nastupale složno te se godine 1903. sjedinile u Münstegu u pogledu reforma u Macedoniji. Pooštrenje englesko-njemačke opreke ponukalo je Englesku, da potraži približenje sa Francuskom i godine je 1904. bio sklopljen englesko-francuski sporazum, takozvan antanta (entente). Francuska je od Engleske dobila slobodnu ruku u Maroku, dok je Njemačka protiv toga digla prosvjed. Spor za Maroko pooštrio je opet protivništvo između Njemačke i zapadnih vlasti. Tada je Engleska nastojala, da pridobi i Rusiju za sebe, koja je radi svojih poraza na skrajnom istoku tražila etnicu na Balkanu te došla tako u sukob sa saveznicom Njemačke. Opreka između Njemačke i Rusije pooštrela se i radi toga, što si je Njemačka stekla u Carigradu međutim pretežni utjecaj, što je Rusija, izakako su se izjalovili njezini naerati na istoku, još teže podnosila. K tome je pridobio još drugi moment. Posljedice perzijske su revolucije, koja je buknila također 1905., ugrožavale su svojim uplivom na čitavi muslimanski svijet u jednakoj mjeri položaj Rusije kao što i Engleske. Obe su se vlasti doskora sporazumile glede na Perziju i na sva ostala azijska pitanja, tako te je nestalo i zadnje sporne točke između objiju država (1907.).

U tom kritičnom momentu mislila Austrija, da može iskoristiti uslijed rata na istoku i revolucije oslabljenu snagu Rusije za sunak na Balkanu. Grof

si je Aehrenthal stekao godine 1908. koncesiju za gradnju sandžačke željeznice, na što je Rusija odgovorila time, što je proglasila taj čin protivnim mürzstegskom ugovoru te stavila taj ugovor izvan kreposti. Na sastanku ruskog cara s engleskim kraljem u Revalu zaključilo se prisiliti Tursku, da prihvati reformni program, što su ga izradile Engleska i Rusija. To je uvredilo tursko izmišljeno: Buknula je mlado-turska revolucija, koju je Austro-Ugarska uzvratila aneksijom Bosne i Hercegovine. To se dođue Njemačke bolno dojmilo, ali morala je ipak podprijeti svog saveznika, pošto je bila već okružena sa svijim strana od „antante“. Svojim je nastupom prisilila Rusiju na kapitulaciju, na što je Rusija odgovorila time, što je stvorila 1912. godine balkanski savez, koji je bio uperen protiv Austrije kao što i protiv Turske. Opet je Njemačka bila u teskoj krizi raziljena, da zastupa tijekom balkanskog rata i na londonskoj konferenciji zahtjeve antante protiv zahtjeva Austro-Ugarske. Time se posve promijenilo značaj austro-ugarskog njemačkog saveza. (Članak je pisan dođue čista jednostrano, kako se vidi, u prilog Njemačke, ali ipak podaje neke važne date, koje moramo poznati, hoćemo si li stvoriti jasn sud o političkim prilikama sve do sadašnjeg rata. Radi toga smo pripočeli taj izvatak. Op. ur.)

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 20. (D. u.) Službeno se javlja: Na jugozapadnoj fronti djeluju sveudilj najrevnije na obim stranama izvidničke čete i ljetači. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 20. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: U predjelu Kemmela porasla je topnička djelatnost znatno na večer i oko polnoči. Jutros rano razvili su se tamo žestoki topnički bojevi. I na ostalim bojnim frontama oživjela je mnogostruko bojna djelatnost. Na južnom brijegu Ancre navalo je rano u jutro Englez sa jakim silama. Provalio je u Ville sur Ancre. Pokušaji neprijatelja, da prodire dalje u dolini Ancre, izjalovili se. Nekoliko napadaja, uperenih protiv Morlancourta, skršilo se krvavo ispred sela. Na mnogim mjestima fronte suzbili smo engleske i francuske izvidjaje. U predpoljskim bojovima te kod uspjelog poduzeća sjeverno od St. Mihiela dopremili smo zarobljenika. Tijekom zadnje noći napali smo bombama London, Dover i druga mjesta na engleskoj obali. — Ludendorff.

* Francuski izvještaj od 19. t. mj. popodne: U predjelu sjeverno od Avre djelatnost obaju topništva. U odsječku Hangard uznapredovaše francuske patrolje te dođue natrag zarobljenika. U pravcu na donji tok Ailette, u Argonima i u Woeyri. Kod nekog sunka istočno od Reimsa učinili su Francuzi zarobljenika. Inače nema ništa da se javi.

* Engleski izvještaj od 19. t. mj. u jutro: Prošle smo noći uspješno proveli manji poduzeća kod Ville sur Ancre i sjeverozapadno od Morlancourta. U tom smo predjelu poboljšali naše položaje. Naše čete zarobiše nekoliko zarobljenika te zaplijeniše strojne puške. Poduzemo uspješnih sunaka i sjeverozapadno od Alberta te kod Hamelna, kod česa smo učinili zarobljenika i zaplijenili 4 strojne puške. Sunak, što ga je neprijatelj kušao sjeverozapadno od Bethune, bio je našom vatrom osujećen prije, nego li je došao do naših linija.

* Žetva u Rumunjskoj. Dopsni ured javlja iz Bukarešta: Kiša, koja je pala početkom svibnja u zaposjednutom području, nije imala za posljedicu poboljšicu u stanju usjeva. Jesenski se usjevi na zvaničnim mjestima označivaju kao srednje vrsti do ispod srednje vrsti, proljetni usjevi kao srednje ruke do dobre. Točna ustanova obradnjene zemlje dokazala je, da je ove godine bilo više zemlje obradnjeno negoli prošle godine. — Ovak nas se komunique dojmilje.

* Jedan slučaj samoodredjenja naroda. „Deutsche Tageszeitung“ piše: Kod primitivnog evangeličkog svećenstva u Dorpatu, koje se zahvalilo za izdavanje zemlje i crkve iz neprijateljskih ruku, saopćilo se odaslanstvu sa zvanične strane, da će državno-pravno stanje Estonske i Livonske biti u najskorije vrijeme objašnjeno. Ovih će dana njemačka diplomacija javiti ruskom poklišarstvu u Berlinu odluke udruženih zemaljskih vijeća, prema kojima se pu-

čanstvo Livonske, Estonske i Rige kao što i otoka Oesel oslobadja od Rusije na temelju samoodredjenja naroda. Njemačka će vlada za tim zatražiti od ruskog poklišara u Berlinu Joffea, neka dađe odgovor čim prije na saopćenje zemaljskih vijeća. — Što nije to plemenito i velikodušno od imenovanih zvaničnih krugova?

* Sloboda štampa u Ukrajini i drugo. Novi je ministar-predsjednik Lysogub izjavio, da će se usprotiviti svakim sredstvom pokušajima socijalnih revolucionaraca i seljačkih saveza, da izazivlju nemire u zemlji. Ladanjskim je starostama izdao uputu, kako se imadu u tim slučajevima vladati te pozvati u slučaju potrebe i njemačke čete u pomoć, kojima su u tu svrhu izdane posebne instrukcije. Napram štampi zauzet će ministarstvo tolerantno stanovište. Bude li štampa zlorabila svoju slobodu, da širi razredni boj te hučka na borbu protiv novog režima, bit će takve oporbene novine zabranjene a urednici zatvoreni (!).

* Sazonov. Javljaju iz Kijeva: U blizini Allodora, gdje su njemačke čete otkrile caricu majku Mariju Fedorovu i njezinu sultu, boravi također bivši ministar vanjskih posala Sazonov.

Putovanje carske dvojice na Balkanu.

Sofija, 18. (D. u.) Carska je dvojica otputovala na večer u Carigrad. Prije odlaska prikazala se carica Zita sa princem Kirilom i bugarskim princem sa austro-ugarskom poslaništvu, gdje se je vršio sjajan primitak. Carica si je dala predstaviti nekoje gospodje a za tim je otišla na kolodvor, gdje se je sastala sa carom, koji se baš vraćao iz glavnog stana. Kralj je podijelio ministru vanjskih posala Janac ređu Aleksandra u briljantima kao što i mnogo visokih redova sultu.

Sofija, 19. (D. u.) Car Karlo, koji je 18. svibnja prije podne krenuo u pratnji prijestolonasljednika Borisa i njegove suite u bugarski glavni stan, stigao je o podne na željezničkoj stanici u Kustendilu, gdje ga pričekao car Ferdinand i drugi visoki vojnički dostojanstvenici. Izakako je pregledao počasnu satniju, bili su caru i kralju predstavljeni generali, s kojima se car premilostivo bavljao. Kotarski predstojnik pozdravio je za tim cara u ime kotara. Po tom otišao je car na trg ispred željezničke stanice, gdje je pred Njim defilovala počasna satnija, u čijim su redovima stupali također prijestolonasljednik Boris i generalissimus Žekov, iza toga krenula je povorka u grad. Pred slavolukom dočekalo je caru u ime grada izaslanstvo, na čijem se je pozdravu car zahvalio. Za tim postavio se put u glavni stan. Iza predstave poglavica različitih resorta, obdržala se na trgu pred glavnim stanom parada četa, kod koje se je car Ferdinand dirljivim riječima obratio na odijeljenje 5. podunavske pukovnije te joj saopćio e je cara i kralja Karla imenovao šefom pukovnije. Ovoj su objavi slijedili živio poklici. Car je zatim objavio na čete kratak nagovor, kojega je car Ferdinand preveo, odmah za tim odsvirala je vojnička glazba austrijsku carevku. Za tim su čete defilovale pred carom. Car je dao oduška svojem velikom zadovoljstvu sa držanjem tih četa. Kasnije dao se u gradskoj čitaonici ručak, kod kojega su bile izrečene srdačne napitnice između objiju vladara i generalissimusa. Po ručku prošetao se car sa prijestolonasljednikom i njegovom pratnjom do Hisarlika gdje je u Žekovom dvorcu bila servirana kafa. Skoro za tim vratili se vladari na željezničku stanicu, da nastave put u Sofiju. Prije odlaska izrazio je car i kralj svoje duboko zadošćenje nad oduševljenim primitkom.

Carigrad, 19. (D. u.) Očekujući carsku dvojicu, koja će ovamo stići danas poslije podne, ukrašena je Turska prijestolnica bogatim uresom barjaka i zastava. Već u prijepoldanskim satovima izašle su čete, što će po ulicama tvoriti špalir. Sa sviju strana pridolazi školska mladež sviju konfesija sa zastavama i cvijećem. Gusto mnoštvo puka, među kojim i mnoge turske gospodje trpaju se iza špalira. U Čerkeskoju pozdravit će drinopoljski Vali prvi put cara na turskom tlu. Tamo se već javio austro-ugarski poklišar markgrof Pallavicini sa pratnjom. U sv. Stjepanu bit će carska dvojica pozdravljena od princa Zia Eddina u zastupstvu sultana i od počasne službe. Turska će gospoda pratiti Njihova Veličanstva u dvorskom vlaku.

Proglas na Irce.

London, 18. (D. u.) Reuter. Proglas irskog lordleutnanta glasi: Pošto smo doznali, da su se nekoji podanici Njeg. Veličanstva, koji stanuju u Irskoj, urotili i stupili u izdajničke veze sa neprijateljem, i pošto ova izdaja ugrožava dobro ime Irske i nje-

„IDEAL“ :
ponesjellak
Illus Caesar
om i pet čina.
(dio).
traje sat i pol
e za ove pred-
servirana mjestu
mjesto K 140,
msto K —50.
a i dio.

pokušatvo
prodaje tvrtka
Barbanč
ska ulica.

asujto
skom listu“

Srećke
1. razreda
lobiti u Puli
stozza, ulica

